

**Sprawozdanie merytoryczne z realizacji zadania pt.
Dofinansowanie działalności Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku
wg harmonogramu rzeczowo-finansowego do
umowy nr WFOŚ/D/723/4/2011**

Uczestnicy wszystkich zadań edukacyjnych Ośrodka Edukacji Ekologicznej zostali poinformowani o dofinansowaniu zadań ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku.

W 2011 roku (w okresie od stycznia do grudnia) z warsztatów z edukacji ekologicznej, organizowanych przez Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku skorzystało **151 grup** dzieci i młodzieży szkolnej z opiekunami, o łącznej liczbie **3 929 osób**. Były to warsztaty:

pięciodniowe	12	grup
czterodniowe	3	grupy
trzydniowe	30	grup
dwudniowe	7	grup
grupy pozaszkolne (MOPS, Domy Dziecka, Stowarzyszenia, Studenci)	7	grup
jednodniowe	92	grupy

W ramach warsztatów jednodniowych zorganizowano:

1. IV etap konkursu "Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski"(etap wojewódzki)

W konkursie udział wzięły trzy drużyny czteroosobowe reprezentujące poszczególne Parki. Gimnazjum w Brusach reprezentowało Zaborski Park Krajobrazowy, Gimnazjum w Dziemianach — Wdzydzki Park Krajobrazowy oraz Katolickie Gimnazjum w Kartuzach — Kaszubski Park Krajobrazowy. Konkurs składał się z 2 etapów. Pierwszy etap polegał na rozwiązaniu testu z wiedzy ogólnobiologicznej i z wiedzy o trzech ww. parkach. W drugim etapie uczniowie indywidualnie rozpoznawali gatunki roślin i zwierząt chronionych w Polsce.

2. Projekt pn. „Blżej natury...” w OEE w Szymbarku

W rejonie Ośrodka Edukacji Ekologicznej znajduje się proponowany Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk „Uroczyska Pojezierza Kaszubskiego” PLH220095. Na terenie tego obszaru w ramach projektu „Blżej natury...” Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku zorganizował warsztaty ornitologiczne dla uczniów z Zespołu Szkół Zawodowych i Ogólnokształcących z Kartuz. Zajęcia składały się z dwóch modułów: części teoretycznej na sali wykładowej OEE w Szymbarku i części terenowej w okolicy. Obie części przeprowadziła mgr Monika Rekowska (gł. specjalista d/s edukacji w OEE). Część teoretyczna miała na celu skupienie uwagi słuchaczy na gatunkach ptaków występujących na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz siedliskach, z którymi są one związane. Podczas części terenowej uczniowie mieli okazję usłyszeć i w większości przypadków zaobserwować: bogatkę, modraszkę, sosnowkę, wróbla domowego, mazurka, szpaka, kosa, śpiewaka, gila, kawkę, wronę siwą, kruka, srokę, sójkę, myszołowa zwyczajnego, lerkę, skowronka polnego, ziębę i dzwońca.

3. Konferencja w ramach projektu „Jezioro Kamienickie – Nasze Jezioro”

29 marca 2011 r. w Zespole Szkół w Kamienicy Królewskiej w ramach projektu „Jezioro Kamienickie – Nasze Jezioro”, odbyła się konferencja dotycząca Jeziora Kamienickiego. Głównym celem konferencji było przedstawienie zadań realizowanego projektu, zwiększenie świadomości uczestników w zakresie zanieczyszczeń zbiorników śródlądowych, jak również bliższe poznanie Jeziora Kamienickiego w aspekcie biologicznym. W konferencji uczestniczyli samorządowcy, kadra pedagogiczna Zespołu Szkół w Kamienicy Królewskiej i uczniowie oraz mieszkańcy Kamienicy Królewskiej. Podczas trwania konferencji mgr Joanna Kuśnierz – pracownik KPK przeprowadziła prelekcję na temat walorów i zagrożeń Kaszubskiego Parku Krajobrazowego oraz flory i fauny Jeziora Kamienickiego. Następnie prelekcję na temat zagrożeń degradacyjnych jezior zaprezentował mgr Mateusz Drężek – pracownik Ośrodka Edukacji Ekologicznej w Szymbarku. Po serii wykładów każdy z zebranych miał okazję zabrania głosu i zaprezentowania swoich spostrzeżeń, co zaowocowało bardzo ciekawą i rzeczową dyskusją.

4. „Obchody Dnia Ziemi w Gimnazjum Publicznym w Somoninie”

18 kwietnia odbyły się warsztaty z edukacji ekologicznej dla wszystkich klas o tematyce „Formy ochrony przyrody w województwie pomorskim” i „Sowy Polski”. Pierwszy wykład poprowadziła mgr Anna Peichert. Prelegentka przedstawiła bogactwo przyrodnicze naszego regionu (krajobraz młodoglacjalny i położenie na styku regionów biogeograficznych) oraz krajowe formy ochrony przyrody, a także przykłady form ochrony przyrody w naszym województwie w ujęciu ilościowym i jakościowym oraz Europejską Sieć Natura 2000. Zajęcia o sowach przeprowadziła mgr Monika Rekowska. Głównym celem wykładu było przybliżenie sylwetek 13 gatunków sów występujących w Polsce, ze szczególnym naciskiem na 10 wyprowadzających lęgi (puchacz, puszczyk, puszczyk uralski, puszczyk mszarny, pójdzka, płomykówka, sowa uszata, sowa błotna, sóweczka, włochatka). Największe zainteresowanie wśród uczniów wzbudziły głosy wydawane przez sowy – kilku z nich świetnie sprostało zadaniu, jakim było naśladowanie wybranych gatunków.

19 kwietnia odbył się Wojewódzki Konkurs Ekologiczny pt. „Oblicza globalizacji”. Przewodniczącym jury został pracownik OEE w Szymbarku – Monika Rekowska.

Konkurs składał się z dwóch części: przygotowanie i przedstawienie prezentacji multimedialnej: „Wpływ mieszkańców Polski na sytuację gospodarczą i klimatyczną krajów Globalnego Południa (Afryka i Ameryka Południowa)”; napisanie do swojego wóldarza i przedstawienie petycji, w której zawarte będą propozycje działań lokalnych, mających przyczynić się do pozytywnych zmian w krajach Globalnego Południa.

5. „Dzień Ziemi w Zespole Kształcenia i Wychowania w Stężycy”

Ośrodek Edukacji Ekologicznej, Kaszubski Park Krajobrazowy oraz Zespół Kształcenia i Wychowania w Stężycy zorganizowały 27.04.2011. Dzień Ziemi w Stężycy. W przedsięwzięciu wzięli udział uczniowie i opiekunowie 24 klas o łącznej liczbie 600 uczestników.

Klasy podzielono na 2 grupy: młodsze (klasy 0-4) i starsze (od 5 klasy SP do 3 gimnazjum). O godzinie 8:15 starsze grupy zgromadziły się przy szkole i nastąpił przydział instruktorów do poszczególnych klas na terenowe warsztaty z edukacji ekologicznej pod wspólnym, roboczym tytułem „Poznajemy przyrodę okolic ZKiW w Stężycy”. Warsztaty przeprowadziło 11 instruktorów (Leszek Damps KOO, mgr Mateusz Drężek OEE Szymbark, mgr inż. Joanna Kuśnierz KPK, dr Małgorzata Łukaszewicz-Gniotyńska, mgr inż. Adam Michalak, mgr Sebastian Nowakowski PKMW, mgr Anna Peichert, mgr Monika Plewa, mgr Monika Rekowska OEE Szymbark, dr Elżbieta Sontag UG,

dr Sławomir Zieliński). Podczas, gdy starsze grupy były w terenie, młodsze wykonywały „Ekoludki” z odpadów i oglądały filmy przyrodnicze. Około godziny 10:00 nastąpiła zamiana – młodsze grupy poszły z instruktorami w teren, a starsze wykonywały plakaty „Przyjaźń z Ziemią” i układały słowa do wykonania „Przyrodniczego rapowania”. Około godziny 12:00 wszystkie klasy udały się na wyznaczone punkty, by sprzątać Stężycę i jej okolice.

6. „I wiosenne warsztaty przyrodnicze w OEE w Szymbarku”

28.04.2011. odbyły się „I wiosenne warsztaty przyrodnicze w Szymbarku”. Uczestniczyło w nich 12 szkół z terenu powiatu kartuskiego i okolic (350 uczestników). Hasło przewodnie warsztatów brzmiało: „Odkrywamy tajemnice lasu”. Pierwszym punktem programu był konkurs na najbardziej oryginalne przebranie za drzewo występujące na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego. Podczas prac komisji konkursowej p. Magdalena Baran (Nadleśnictwo Kartuzy) opowiadała o ciekawostkach związanych z lasem, następnie p. Joanna Kuśmierz (Kaszubski Park Krajobrazowy) krótko scharakteryzowała sam KPK. Po rozstrzygnięciu konkursu dzieci wraz z opiekunami i instruktorami udały się w kierunku lasu na warsztaty terenowe. Tematyka warsztatów przedstawiała się następująco: „Owady – najliczniejsi mieszkańcy lasów”, „Wybiórczość siedliskowa pospolitych gatunków ptaków występujących w kaszubskich lasach”, „Wiosna w lesie”, „Drzewa i krzewy lasów KPK”. Na zakończenie wręczono dyplomy i nagrody zwycięzcom konkursów: „Czysty las przyjacielem człowieka” i „Konkursu na najbardziej oryginalne przebranie za drzewo występujące na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”.

7. „Majówka entomologiczna dla przedszkolaków”

Warsztaty te przeprowadzili dr Elżbieta Sontag i dr Sławomir Zieliński. W projekcie wzięły udział wszystkie przedszkola z Gminy Stężycza. Głównym celem warsztatów było oswojenie przedszkolaków z owadami i podkreślenie roli owadów w przyrodzie jako najliczniejszej grupy zwierząt. Prowadzący „uczulali” także maluchy na to, aby nigdy w przyszłości mówiąc o owadach nie nazywały ich „robakami” (robaki nie posiadają odnóży właściwych i należą do innego typu bezkręgowców). Całe zajęcia odbywały się na położonych w okolicy przedszkoli łąkach i lesie. Dzieci chwyciły owady za pomocą siatki do połowu owadów do specjalnie przygotowanych pojemniczków, a następnie obserwowały je używając lupy. Prowadzący zajęcia każdorazowo oznaczał gatunek i tłumaczył w prosty sposób jak go rozpoznać. Po zakończeniu zajęć wszystkie owady wypuszczano na wolność. Zadziwiający był fakt, z jaką łatwością maluchy zapamiętywały nazwy poszczególnych gatunków.

8. „Warsztaty ornitologiczne”

W dniach od 01.06.2011. do 03.06.2011. w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku odbyły się warsztaty z edukacji ekologicznej „Poznajemy ptaki Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”, połączone z obrączkowaniem schwytych przedstawicieli awifauny. W warsztatach uczestniczyli uczniowie klas IV-VI z Zespołu Kształcenia i Wychowania z Szymbarka, grupa stacjonująca w OEE i kółko przyrodnicze ze Szkoły Podstawowej w Gołubiu. Warsztaty przeprowadził p. Tomasz Mokwa (pracownik Stacji Ornitologicznej Miłz PAN, kierownik Krajowej Centrali Obrączkowania Ptaków). W ramach warsztatów przedstawiono dwie prezentacje multimedialne, w których scharakteryzowano typowe dla tej części Pojezierza Kaszubskiego gatunki ptaków z podziałem na siedliska, w których występują. Druga prezentacja poświęcona była zarysowi historii obrączkowania ptaków w Polsce i na świecie. Znalazły się w niej także informacje na temat metod chwytania ptaków oraz sposobów uzyskiwania wiadomości powrotnych.

Podczas warsztatów szczegółowo omówione zostały czynniki, które decydują o wędrówkach niektórych gatunków ptaków. Podano przykłady przystosowań ewolucyjnych umożliwiających ptakom migracje. W trakcie prac terenowych pokazano w praktyce rozstawianie sieci ornitologicznych. Schwytane ptaki posłużyły do omówienia sposobów oznaczania gatunku, płci i wieku. Dokonywano również pomiarów morfometrycznych, umożliwiających wykazanie różnic wielkości ptaków jako przejawów dymorfizmu płciowego. W trakcie warsztatów ptaki oznaczane były także podczas obserwacji terenowych.

9. „I Wakacyjne Spotkania z Ekologią w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w Szymbarku”

Przedsięwzięcie to zostało zrealizowane w lipcu i sierpniu 2011 roku i objęło warsztaty z edukacji ekologicznej o różnorodnej tematyce: (ornitologia, entomologia, geologia). Głównym celem było przybliżenie problematyki proekologicznej i promocja OEE, KPK i PZPK. Adresatami byli mieszkańcy Szymbarka i turyści (osoby dorosłe i dzieci).

10. „Nasze ślimaki i małże”

W warsztatach przeprowadzonych przez p. Stanisława Myzyka uczestniczyli nauczyciele i instruktorzy. Zajęcia składały się z trzech modułów: prezentacji multimedialnej, części praktycznej na sali edukacyjnej (rozpoznawanie poszczególnych gatunków po muszli za pomocą lup i binokularów) oraz części terenowej. Najwięcej jednak emocji wywołały zajęcia praktyczne na sali wykładowej i zajęcia terenowe. Mimo możliwości obejrzenia bogatej kolekcji konchologicznej prelegenta i okazji do diagnozowania mięczaków lądowych w terenie, uczestnicy czuli „niedosyt” i poprosili o podobne zajęcia o mięczakach słodkowodnych w czerwcu. Zajęcia takie są tym bardziej potrzebne, że wiedza malakologiczna jest często niewystarczająca nawet wśród zawodowych biologów, a zarazem bardzo przydatna każdemu, kto zajmuje się edukacją, ochroną przyrody, czy pracą naukową.

11. „Grzybobranie”

28.09.2011 r. Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Szymbarku i Kaszubski Park Krajobrazowy zorganizował dla szkół z terenu powiatu kartuskiego „Grzybobranie”. Hasło przewodnie brzmiało: „Zbieramy tylko grzyby jadalne!”. Na początku dzieci zostały podzielone na grupy i zaopatrzone w przyniesione przez siebie koszyki wyruszyły z instruktorami do lasu. W trakcie części terenowej dzieci miały okazję poznać zasady zbierania grzybów, poznały gatunki chronione występujące w pobliżu OEE (sromotnik bezwstydnny, szyszkowiec łuskowaty, szmaciak gałęzisty, purchawica olbrzymia, sarniak dachówkowaty) i dowiedziały się różnych ciekawostek o tutejszej mykoflorze, np. co to jest tzw. „czarcie jajo” (stadium początkowe owocnika sromotnika bezwstydneho). Największe zainteresowanie wśród uczestników wzbudził jadalny grzyb o fioletowej barwie lakówka ametystowa, która bardzo licznie występuje w kwaśnej buczynie rosnącej w pobliżu OEE i u podnóża Wieżycy.

Po powrocie z terenu na uczestników czekało mnóstwo atrakcji. Zorganizowano konkursy:

- z rozpoznawania pospolitych i rzadkich gatunków grzybów,
- na największego, najładniejszego i najciekawszego znalezionego grzyba podczas warsztatów,
- „quizy” przyrodnicze.

Podczas grzybobrania rozstrzygnięto konkurs plastyczny pt. „Grzyby jadalne i trujące”.

12. „Zimowe warsztaty”

W warsztatach wzięło udział 7 grup z terenu Gminy Stężycza i okolic. Głównym celem warsztatów było przybliżenie uczestnikom „Zimowych kłopotów roślin i zwierząt”. Warsztaty będą kontynuowane w styczniu 2012.

13. „Grupy indywidualne”

OEE prowadzi także warsztaty indywidualne dla pojedynczych grup. W 2011 z warsztatów indywidualnych skorzystało 12 grup. Podczas warsztatów indywidualnych poruszano różnorodną tematykę: „Recykling – to nam się opłaca”, „Ptaki Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”, „Woda źródłem życia”, „Piękno krajobrazu Kaszub”, „Ekobieg”, „Różnorodność świata owadów”.

Naturalne bogactwo siedlisk i przepiękny krajobraz w pobliżu Ośrodka umożliwia prowadzenie warsztatów z edukacji ekologicznej o zróżnicowanej tematyce (z przewagą zajęć terenowych):

1. Walory przyrodnicze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
2. Formy ochrony przyrody na przykładzie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
3. Lekcja przyrody w rezerwacie „Szczyt Wieżycy”
4. Rezerwat przyrody „Ostrzycki Las”
5. Flora i fauna Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
6. Tajemnice porostów
7. Wędrówka, jako przystosowanie do zmian pór roku
8. Jak ptaki spędzają zimę?
9. Po co obrączkujemy ptaki?
10. Jaki to ptak?
11. Przedwiośnie na Kaszubach
12. Przedzimy na Kaszubach
13. Zimowe kłopoty roślin i zwierząt
14. Ziemia planetą owadów
15. Różnorodność świata owadów
16. Gleba jako ważny element środowiska
17. Jak korzystać z zasobów naturalnych nie szkodząc środowisku?
18. Segregacja odpadów i recykling
19. Samodzielny recykling – papier czerpany
20. Ekosystem leśny
21. Zasoby Nadleśnictwa Kartuzy na tle Polski
22. Lasy Pojezierza Kaszubskiego
23. Lasy okolic Szymbarka
24. Zagrożenia dla wód wynikające z gospodarki człowieka
25. Biologiczne i chemiczne badanie czystości wody
26. Co się kryje w kropli wody?
27. Flora i fauna Jeziora Ostrzyckiego
28. Rola Jezior Raduńskich w krajobrazie Kaszub
29. Ciekawostki hydrologiczne Kaszubskiego Parku Krajobrazowego
30. Polodowcowy Krajobraz Kaszub
31. „Ekobieg”
32. Podchody przyrodnicze
33. Orientacja w terenie, mapa, kompas GPS

170 odpłatnych warsztatów przeprowadzili instruktorzy:

mgr Ilona Kozłowska (biolog, nauczyciel w szkole podstawowej i gimnazjum) – [tematyka warsztatów: „Przetwarzanie śmieci – recykling”, „Segregacja i recykling”, „Ekologia w praktyce – co to jest recykling?”, „Jak wyprodukować papier czerpany z makulatury?”]

mgr Władysława Lorbiecka (biolog, nauczyciel w szkole średniej) – [tematyka warsztatów: „Gospodarcze wykorzystanie gleby”, „Gleba jako ważny element środowiska”, „Rola gleby w środowisku oraz zagrożenia wynikające z eksploatacji surowców”]

dr Małgorzata Łukaszewicz-Gniotyńska (hydrobiolog, nauczyciel akademicki, prowadzi zajęcia z młodzieżą gimnazjalną i licealną) – [tematyka warsztatów: „Woda źródłem życia”, „Było sobie życie”]

mgr Adam Michalak (ornitolog, podróżnik, członek OTOP) – [tematyka warsztatów: „Orientacja w terenie, mapa, kompas, GPS”, „Nauka rozpoznawania gatunków ptaków”, „Przystosowania ptaków do zimy. Ochrona ptaków”]

mgr Anna Peichert (członek Polskiego Klubu Ekologicznego) – [tematyka warsztatów: „Walory przyrodnicze na terenie KPK”, „Formy ochrony przyrody w województwie pomorskim”]

mgr Monika Plewa (ornitolog, członek OTOP) – [tematyka warsztatów: „Jak ptaki spędzają zimę?”, „Ptaki i ich pióra”, „Jakie ptaki spotykamy zimą?”, „Po co dokarmiamy ptaki?”, „Jaki to ptak?”, „Ptaki – zwierzęta upierzone”; „Marzec okresem przelotów i początkiem okresu lęgowego”]

dr Elżbieta Sontag (entomolog, nauczyciel akademicki UG) – [tematyka warsztatów: „Różnorodność świata owadów”, „Jak owady spędzają zimę?”]

mgr Jarosława Trapkowska (nauczyciel w szkole podstawowej, członek LOP) – [tematyka warsztatów: „Podchody przyrodnicze”]

mgr Edmund Ulenberg (Opiekun Stacji Limnologicznej UG w Borucinie) – [tematyka warsztatów: „Pokrywa lodowa – czas trwania”, „Klatka meteorologiczna – wyposażenie”, „Przyrządy z zakresu limnologii”, „Badania laboratoryjne wód jeziornych”, „Przedwiośnie w klimatologii”, „Gospodarcze wykorzystanie jezior”, „Rola Jezior Raduńskich w krajobrazie Kaszub”]

dr Sławomir Zieliński (entomolog) – [tematyka warsztatów: „Ziemia planetą owadów”, „Różnorodność świata owadów”, „Zima w świecie owadów”]

inż. Leszek Damps (ornitolog, przedstawiciel KOO)- [tematyka warsztatów: „Ptaki Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”]

mgr Stanisław Myzyk (malakolog)- [tematyka warsztatów: „Nasze ślimaki i małże”].

mgr Agnieszka Przesmycka (chiropterolog) – [tematyka warsztatów: „Już lubimy nietoperze”]

mgr Tomasz Mokwa (pracownik Stacji Ornitologicznej MiZ PAN, kierownik Krajowej Centrali Obrączkowania Ptaków)- [tematyka warsztatów: „Poznajemy ptaki Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”]

Pozostałe zajęcia przeprowadzili pracownicy Ośrodka i pracownicy z innych oddziałów PZPK w ramach godzin pracy:

mgr Monika Rekowska OEE
mgr Mateusz Drężek OEE
mgr Sebastian Nowakowski PKMW
mgr inż. Joanna Kuśnierz KPK

Były to:

- ❖ Przeprowadzenie warsztatów terenowych, ze szczególnym naciskiem na tematykę ochrony przyrody w KPK.
- ❖ Organizacja, przeprowadzenie warsztatów i podsumowań o: formach ochrony przyrody, lesie, ptakach drapieżnych, płazach, gryzoniach, recyklingu, problemach zanieczyszczeń wód, powietrza, gleby, alternatywnych źródłach energii, porostach, racjonalnej gospodarce odpadami.
- ❖ Organizacja i przeprowadzenie ognisk na terenie OEE.

Dodatkowo gł. specjalista ds. edukacji w OEE w Szymbarku mgr Monika Rekowska oraz st. specjalista ds. edukacji, turystyki i rekreacji w PKMW mgr Sebastian Nowakowski opublikowali na podstawie badań własnych artykuł w czasopiśmie naukowym Acta Botanica Cassubica zatytułowany: *Corispermum leptopterum* (Asch.) Iljin (Chenopodiaceae) w Schodnie (Bory Tucholskie). Link do tekstu: http://www.abc.biology.ug.gda.pl/userfiles/abc10/abc10_16full.pdf

Przykładowy program pobytu w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w cyklu pięciodniowym:

Poniedziałek:

1. Przyjazd. Zapoznanie uczestników warsztatów z obowiązującymi przepisami BHP oraz regulaminem placówki. Przedstawienie planu pobytu. Zakwaterowanie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Walory przyrodnicze Kaszubskiego Parku Krajobrazowego”.
3. Konkurs ekologiczny na temat KPK.

Wtorek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Lekcja przyrody w rezerwacie Szczyt Wieżycy”.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Ziemia planetą owadów”.
3. Lekcja haftu kaszubskiego.

Środa:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej w stacji Limnologicznej UG w Borucinie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: Samodzielny recykling – papier czerpany.
3. Zajęcia sportowe na boisku lub w sali gimnastycznej.
4. Występ kapeli kaszubskiej.

Czwartek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Orientacja w terenie, mapa, kompas GPS”.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Podchody przyrodnicze”.
3. Konkurs piosenki ekologicznej. Ognisko z pieczeniem kiełbasek.

Piątek:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Gleba jako ważny element środowiska”, połączone z wykonaniem pracy plastycznej z gliny.
2. Podsumowanie pobytu. Odbiór pokoi. Pożegnanie grupy.

Przykładowy program pobytu w Ośrodku Edukacji Ekologicznej w cyklu trzydniowym:**Poniedziałek:**

1. Przyjazd. Zapoznanie uczestników warsztatów z obowiązującymi przepisami BHP oraz regulaminem placówki. Przedstawienie planu pobytu. Zakwaterowanie.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Formy ochrony przyrody na przykładzie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego.
3. Konkurs ekologiczny na temat form ochrony przyrody.
4. Malowanie na szkle.

Wtorek:

1. Wyprawa rowerowa do Rezerwatu Archeologicznego w Węsiarach.
2. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Co się kryje w kropli wody?”.
3. Konkurs piosenki ekologicznej. Ognisko z pieczeniem kiełbasek.

Środa:

1. Warsztaty z edukacji ekologicznej: „Ekobieg” .
2. Podsumowanie pobytu. Odbiór pokoi. Pożegnanie grupy.

EFEKT EKOLOGICZNY:

Przeprowadzono warsztaty z edukacji ekologicznej ze **151 grupami** dzieci i młodzieży szkolnej na różnych poziomach nauczania z opiekunami. Łączna liczba osób – **3 929**.

Podczas warsztatów z edukacji ekologicznej w warunkach zróżnicowanego środowiska przyrodniczego – nad wodą, w lesie, na polach uprawnych, łąkach – uczestnicy obserwowali relacje, jakie zachodzą pomiędzy ochroną przyrody i krajobrazu, a społeczną i gospodarczą działalnością człowieka, zapoznając się jednocześnie z walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi, historycznymi i kulturowymi regionu (śpiewanie pieśni kaszubskich z zespołem ludowym). Młodzież zdobyła także praktyczne umiejętności orientacji w terenie (na zajęciach z topografii). Podczas zajęć z recyklingu nauczyli się zasad segregowania i wykorzystania odpadów. Na warsztatach z botaniki nauczyli się rozpoznawać pospolite gatunki i zdobyli umiejętność korzystania z kluczy. Na zajęciach z ornitologii poznali ptaki okolic Szymbarka i nauczyli się rozpoznawać je po wyglądzie zewnętrznym i wydawanych głosach. Poznali również podstawowe zasady zachowania się w terenie i prowadzenia bezpiecznych obserwacji oraz sprzęt przydatny do wypraw przyrodniczych.